

marie claire

100 ♀

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2000

Η Π Ο Λ Ι Τ Ι Κ Η Ε Ι Ν Α Ι

Έμα Γκόλντμαν

Ρόζα Λούξεμπουργκ

Ρόζα Παρκς

Ντολόρες Ιμπαρούρι

Μητέρα Τερέζα

Ίντιρα Γκάντι

Γκόλντα Μείρ

Άντζελα Ντέιβις

Γκλόρια Στάνινεμ

• Μάργκαρετ Θάτσερ

Ριγκομπέρτα Μεντσού

Αούνγκ Σαν Σου Κι

Γ Ε Ν Ο Υ Σ   Θ Η Λ Υ Κ Ο Υ

Ο 20ός ΑΙΩΝΑΣ ΣΗΜΑΔΕΥΤΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΗ ΕΙΣΟΔΟ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ -ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ. ΕΠΩΝΥΜΕΣ ΚΑΙ ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΦΗΣΑΝ ΤΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΤΟΥΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΤΙΒΟ, ΣΥΧΝΑ ΦΤΑΝΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΑ ΥΠΑΤΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ ΑΕΙΩΜΑΤΑ. ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΑΝ ΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΝΕΠΤΥΞΑΝ ΠΟΛΥΠΛΕΥΡΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΠΑΡΥΦΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ. ΑΛΛΕΣ ΔΙΕΓΡΑΨΑΝ ΜΙΑ ΗΡΩΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ, ΤΙΜΩΝΤΑΣ ΟΧΙ ΜΟΝΟ ΤΟ ΦΥΛΟ ΤΟΥΣ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΕΙΔΟΣ. ΑΛΛΕΣ ΕΞΕΛΙΧΤΗΚΑΝ ΣΕ ΘΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΥΤΕΣ, ΠΑΓΙΔΕΥΜΕΝΕΣ ΣΤΙΣ ΣΚΟΤΕΙΝΕΣ ΣΗΡΑΓΓΕΣ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ. ΟΜΩΣ, ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ, ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΗΘΗΚΑΝ ΜΕ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΤΑΦΕΡΑΝ ΝΑ ΔΙΕΥΡΥΝΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΕΞΑΝΘΡΩΠΙΣΟΥΝ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ ΜΑΣ ΟΤΙ ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΛΙΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΕΧΟΥΝ ΚΟΙΝΗ ΡΙΖΑ.

ΕΜΜΑ ΓΚΟΛΝΤΜΑΝ (1869 - 1940)

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΡΙΑ

Το «ιερό δικαίωμα» της κλοπής

«Ζητήστε δουλειά. Αν δεν σας δώσουν δουλειά, ζητήστε ψωμί. Αν σας αρνηθούν και τα δύο, έχετε το "ιερό δικαίωμα" να κλέψετε το ψωμί», κηρύττει το 1893 στη Νέα Υόρκη, μπροστά σε ένα μεγάλο πλήθος από άνεργους άντρες και γυναίκες, η Έμα Γκόλντμαν, μία από τις πιο σημαντικές μορφές του διεθνούς γυναικείου και εργατικού κινήματος. Η εμπρηστική ομιλία της θα της στοιχίσει αρκετούς μήνες φυλάκισης, γεγονός που δεν θα πτοήσει την «κόκκινη» Έμα, όπως την αποκαλούν οι φίλοι και οι εχθροί της. Η νεαρή Έμα, η οποία γεννήθηκε στη Ρωσία, εγκατέλειψε την πατρίδα της για να αποφύγει μια «παντρεία με το ζόρι». Οι αυταπάτες της για το Νέο Κόσμο διαλύονται όταν προσλαμβάνεται σε ένα εργοστάσιο ενδυμάτων στο Ρότσεστερ της Πολιτείας της Νέας Υόρκης. Τα εξουθενωτικά ωράρια, τα χαμηλά ημερομίσθια και οι απάνθρωπες συνθήκες εργασίας των μεταναστών συγκλονίζουν και εξοργίζουν την Γκόλντμαν, η οποία, στα 20 χρόνια της, εγκαθίσταται στη Νέα Υόρκη. Εκεί συναναστρέφεται την αφρόκρεμα του αμερικανικού αναρχοσυνδικαλιστικού κινήματος και γίνεται επαναστάτρια. Το όνειρό της είναι μια κοινωνία από μικρές, αντιεξουσιαστικές κοινότητες, που μόνες τους θα προσδιορίζουν τις ανάγκες τους και θα τις καλύπτουν με πνεύμα ελευθερίας, συνεργασίας, ισότητας και δικαιοσύνης. Αρχικά, είναι οπαδός της ένοπλης εξέγερσης, αλλά σύντομα αποκηρύπτει τη βία και το δόγμα «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα». Η ακούραστη Γκόλντμαν, η οποία έχει λαμπρές ρητορικές και επικοινωνιακές ικανότητες, περιοδεύει τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρώπη δίνοντας διαλέξεις. Το μήνυμά της σκανδαλίζει το κατεστημένο, αλλά αγγίζει τις καρδιές των επαναστατημένων αντρών και γυναικών, καθώς ζητά την κατάργηση του κράτους και της Εκκλησίας, την ισότητα των δύο φύλων, το δικαίωμα στην ομοφυλοφιλία, τον έλεγχο των γεννήσεων, τον ελεύθερο έρωτα και την ελευθερία του λόγου. Επί δέκα χρόνια, η Γκόλντμαν εκδίδει το ριζοσπαστικό περιοδικό *Μητέρα Γη*. Στη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου φυλακίζεται ξανά, επειδή αντιτάχθηκε στην επιστράτευση. Αμέσως μετά την αποφυλάκισή της, το 1919, οι αμερικανικές Αρχές την απελαύνουν στη Ρωσία, ελπίζοντας ότι έτσι θα την ξεφορτωθούν, αφού η Γκόλντμαν θα έβρισκε εκεί «τους δικούς της». Αλλά, η ασυμβίβαστη Έμα και πάλι αιφνιδιάζει φίλους και εχθρούς, επικρίνοντας την ανελευθερία του κομμουνιστικού καθεστώτος. Σύντομα εγκαταλείπει τη χώρα των Σοβιέτ και καταφεύγει στη Σουηδία, όπου γράφει το βιβλίο *Η διάλυση των αυταπατών μου για τη Ρωσία*. Παρά την απογοήτευσή της, η Γκόλντμαν παραμένει επί των επάλξεων, καταγγέλλοντας μέχρι τη στερνή πνοή της τον πόλεμο και την οικονομική καταπίεση. Δικαιολογημένα η «κόκκινη» Έμα, που συγκρούστηκε με όλα τα ιερατεία και τα κατεστημένα, θεωρείται το αρχέτυπο του πολιτικοποιημένου γυναικείου κινήματος της δεκαετίας του '60.

Η «κόκκινη» Έμα
ζητούσε την
κατάργηση του
κράτους και της
Εκκλησίας και
ονειρευόταν μια
κοινωνία ισότητας
και ελευθερίας.

Ρ Ο Ζ Α Λ Ο Υ Ξ Ε Μ Π Ο Υ Ρ Γ Κ (1 8 7 1 – 1 9 1 9) Ε Π Α Ν Α Σ Τ Α Τ Ρ Ι Α

« Τάξη επικρατεί στο Βερολίνο »

Από άποψη φυσικής διάπλασης, η πολωνοεβραϊκής καταγωγής Γερμανίδα επαναστάτρια Ρόζα Λούξεμπουργκ δεν ήταν κομμένη και ραμμένη στα μέτρα ηρωίδας. Ήταν χλομή και μικροκαμωμένη (για να ακουστεί στις δημόσιες συγκεντρώσεις ανέβαινε σε μια καρέκλα) και, εξαιτίας μιας παιδικής ασθένειας στα ισχία, κούτσαινε ελαφρά. Ωστόσο, είχε τόση μαγνητική δύναμη στο βλέμμα της και τόση φλόγα στα λόγια της, ώστε μάγευε το ακροατήριό της. Με την πλούσια πολιτική δράση της και το θεωρητικό έργο της, συγκαταλέγεται στις κορυφαίες επαναστατικές μορφές όλων των εποχών. Γόνος μιας εύπορης εβραϊκής οικογένειας στην κατεχόμενη από τους Ρώσους Πολωνία, η νεαρή Ρόζα δραπετεύει στη Γερμανία με τη βοήθεια ενός καθολικού παπά, κρυμμένη σε μια άμαξα με άχυρο. Αρχικά, σπουδάζει φυσικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης, αλλά τελικά την κατακτά η πολιτική οικονομία.

Συνδέεται με το εργατικό κίνημα της Ζυρίχης, γνωρίζεται με την αφρόκρεμα του ευρωπαϊκού σοσιαλιστικού κόμματος (του μετέπειτα Πολωνικού Κομμουνιστικού Κόμματος) και ιδρύει, στις αρχές του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, την Ένωση «Σπάρτακος», η οποία αργότερα εξελίχθηκε στο Κομμουνιστικό Κόμμα Γερμανίας. Η Ένωση «Σπάρτακος» εναντιώνεται στην πολεμική σύρραξη και η Ρόζα περνά το μεγαλύτερο μέρος του πολέμου στη φυλακή. Μετά την αποφυλάκισή της, το 1919, συμμετέχει σε μια πρόωρη εξέγερση στο Βερολίνο, που καταστέλλεται βίαια από το σοσιαλιστικό κατεστημένο και το στρατό. Η Ρόζα συλλαμβάνεται, δολοφονείται και το πτώμα της ρίχνεται από μια γέφυρα σε ένα κανάλι. Ένα από τα τελευταία άρθρα της, με τίτλο «Τάξη βασιλεύει στο Βερολίνο», επιβεβαιώνεται με τραγικό τρόπο. Αν και αυστηρή θεωρητικός και αφοσιωμένη στον επαναστατικό αγώνα, η Λούξεμπουργκ ήταν μια εύθυμη και συναισθηματική γυναίκα, που ξεχειλίζει από ζωντάνια και θηλυκότητα. Αγάπησε και αγαπήθηκε με πάθος, λάτρευε τη λογοτεχνία και τη μουσική, ζωγράφιζε συστηματικά και συχνά τραγουδούσε άριες του Μότσαρτ. Το χόμπι της ήταν να μελετά γεωλογία, βοτανική και ορνιθολογία, να μαζεύει αγκαλιές από φυτά και να τα ταξινομεί σε φυτολογία. Οι εχθροί της παρουσίαζαν την «αιμοσταγή Ρόζα» σαν άγριο θηρίο που προκαλούσε τόν τρομό. Η ίδια, όμως, έγραφε: «Η προλεταριακή επανάσταση δεν έχει ανάγκη την τρομοκρατία για να πετύχει τους σκοπούς της. Μισεί και απεχθάνεται το φόνο. Δεν έχει ανάγκη από αυτό το μέσο πάλης, γιατί δεν αγωνίζεται εναντίον ατόμων, αλλά εναντίον του συστήματος». Τελικά, το «σύστημα» κατάπιε τη Ρόζα στα 48 της χρόνια. Σήμερα, το θεωρητικό έργο της διδάσκεται σε πανεπιστήμια, πολλοί επαναστάτες σε διάφορες γωνιές της Γης εμπνέονται από το παράδειγμά της, ενώ ακόμα και αυτοί που διαφωνούν με τις απόψεις της υποκλίνονται μπροστά στη συνέπεια και την ακεραιότητά της.

Αν και αυστηρή θεωρητικός και αφοσιωμένη στον επαναστατικό αγώνα, η Λούξεμπουργκ ήταν μια εύθυμη και συναισθηματική γυναίκα, που ξεχειλίζει από ζωντάνια και θηλυκότητα.

Ρ Ο Ζ Α Π Α Ρ Κ Σ (1 9 1 3 -)
Α Κ Τ Ι Β Ι Σ Τ Ρ Ι Α
Τ ο μαύρο «Λεωφορείο ο πόθος»

Την 1η Δεκεμβρίου του 1955, μια 42χρονη μοδίστρα από το Μοντγκόμερι της Αλαμπάμα, εξαντλημένη από μια μέρα σκληρής δουλειάς, μπήκε στο λεωφορείο και κάθησε σε μια θέση στη ζώνη των εγχρώμων. Υπήρχε ένα διάταγμα που έλεγε ότι οι έγχρωμοι υποχρεούνται να δώσουν τη θέση τους στους λευκούς οι οποίοι στέκονται όρθιοι. Όταν το λεωφορείο γέμισε, ο οδηγός τη διέταξε να σηκωθεί. Εκείνη δεν κουνήθηκε. Έτσι άρχισε μια επανάσταση. Ο οδηγός κάλεσε την αστυνομία και η Παρκς συνελήφθη επιτόπου. «Είχα φτάσει στα όρια της ανοχής μου», έγραφε αργότερα, «και αποφάσισα ότι έπρεπε να μάθω μια και καλή ποια ακριβώς ήταν τα δικαιώματά μου ως ανθρώπου και ως πολίτη». Η Ρόζα Παρκς ήταν από καιρό μέλος του τοπικού NAACP (National Association for the Advancement of Colored People) κι έτσι, όταν την άφησαν ελεύθερη με εγγύηση εκατό δολαρίων, οι Αφροαμερικανοί τοπικοί αρχηγοί, οι οποίοι έψαχναν την κατάλληλη ευκαιρία για να αμφισβητήσουν αυτή τη διάταξη, συσπειρώθηκαν γύρω της.

Όταν έγινε η δίκη της και η απόφαση βγήκε εις βάρος της, άρχισε ένα μποϊκοτάζ, που κράτησε τριακόσιες ογδόντα μία μέρες, καθώς οι Αρχές απέρριπταν τα απολύτως μετριοπαθή αιτήματα των εγχρώμων: το δικαίωμα να κάθονται στα μέσα μαζικής μεταφοράς, ευγενική συμπεριφορά απέναντί τους, πρόσληψη έγχρωμων οδηγών. Ο μαύρος πληθυσμός της πόλης –γύρω στις σαράντα οχτώ χιλιάδες άτομα– και μερικοί λευκοί συμπαθούντες παρενοχλήθηκαν από την αστυνομία, κατηγορήθηκαν και δικάστηκαν για συνωμοσία. Ωστόσο, εμπνευσμένοι από τις ομιλίες του αρχηγού τους, του τοπικού πάστορα Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, συγκεντρώνονταν στις εκκλησίες και μεταμόρφωναν τους ύμνους και τα θρησκευτικά τους τραγούδια (spirituals) σε τραγούδια της ελευθερίας, τα οποία τραγουδούσαν πηγαίνοντας στη δουλειά. Κατά τη διάρκεια του μποϊκοτάζ, χιλιάδες επιβάτες περπατούσαν μέχρι και δεκαεννιά χιλιόμετρα την ημέρα, προκειμένου να μην ανέβουν στο λεωφορείο. Η εταιρία λεωφορείων επλήγη οικονομικά, αφού τα τρία τέταρτα των επιβατών της ήταν μαύροι. Η διαμαρτυρία τελείωσε μόνο όταν το δικαστήριο έκρινε οποιαδήποτε διάκριση μέσα στα λεωφορεία παράνομη. Μία από τις πλέον επιτυχημένες, μη βίαιες διαμαρτυρίες, το μποϊκοτάζ του Μοντγκόμερι, ανέδειξε τον

Όταν ρωτήθηκε αν αρνήθηκε να παραχωρήσει τη θέση της στο λεωφορείο σε κάποιο λευκό επειδή ήταν κουρασμένη, απάντησε: «Ναι, είχα κουραστεί, είχα βαρεθεί να δίνω τη θέση μου».

Μάρτιν Λούθερ Κινγκ σε αρχηγό ενός ολόκληρου κινήματος και την Παρκς ως «τη μαύρη γυναίκα που πρόσφερε τα μέγιστα για την προώθηση των πολιτικών δικαιωμάτων των μαύρων», όπως έγραψε το περιοδικό *Ebony*. Το 1987 ίδρυσε το Ινστιτούτο Ρόζα και Ρέιμοντ Παρκ για την Εξέλιξη του Εαυτού, το οποίο προσφέρει μαθήματα, υποτροφίες, εκπαίδευση και ενθέρωση όσον αφορά τα πολιτικά δικαιώματα σε νέους ανθρώπους. Στο βιβλίο της *Quiet Strength*, που κυκλοφόρησε το 1995, η Παρκς γράφει: «Όσο έχω τη δύναμη, θα συνεχίσω να μάχομαι για την ελευθερία και την ισότητα».

ΝΤΟΛΟΡΕΣ ΙΜΠΑΡΟΥΡΙ (1895 - 1989)

Ε Π Α Ν Α Σ Τ Α Τ Ρ Ι Α

Πασιονάρια ή το «άνθος του πάθους»

Η Ντολόρες Ιμπαρούρι, εθνική ηρωίδα της Ισπανίας και μία από τις εμβληματικές μορφές του αντιφασιστικού αγώνα, είναι παγκόσμια γνωστή με το ψευδώνυμο Πασιονάρια, που σημαίνει «άνθος του πάθους». Σε ηλικία 15 χρόνων, η Ντολόρες, κόρη ενός φτωχού Βάσκου ανθρακωρύχου της Βισκία με έντεκα παιδιά, αναγκάζεται να εγκαταλείψει το σχολείο και να βγει στη βιοπάλη. Αρχικά, εργάζεται ως ράφτρα και, αργότερα, ως μαγείρισσα. Πολύ νεαρή έλκεται από τις ιδέες του εργατικού ριζοσπαστικού κινήματος, αρθρογραφεί σε πολιτικές εφημερίδες και το 1920 εντάσσεται στο νεοσύστατο Ισπανικό Κομμουνιστικό Κόμμα. Πολλές φορές συλλαμβάνεται και φυλακίζεται για την πολιτική δράση της, αλλά η Ντολόρες δεν κάνει πίσω. Το 1934, διαβλέποντας το φασιστικό κίνδυνο, ιδρύει την Αντιφασιστική Ένωση Γυναικών. Η έναρξη του Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου, το 1936, τη βρίσκει εκλεγμένη βουλευτή της Ισπανικής Δημοκρατίας.

Πρώτη ρίχνει το περίφημο σύνθημα «No pasaran!» («Δεν θα περάσουν») και σύντομα ο θρύλος της ξεπερνά τα όρια της Ισπανίας. Οι φλογερές ομιλίες της, στο ραδιόφωνο ή σε ανοιχτούς χώρους, συναρπάζουν τα πλήθη, ενώ διάσημες γίνονται οι παραινέσεις της προς τον ισπανικό λαό, όπως η φράση της: «Είναι προτιμότερο να πεθαίνεις όρθιος, παρά να ζεις γονατιστός». Το όνομα Πασιονάρια παίρνει τις διαστάσεις συμβόλου της μαχόμενης Ισπανίας, που αντιστέκεται στο φασιστικό στρατιωτικό πραξικόπημα και στους χιτλερικούς αεροπορικούς βομβαρδισμούς. Η Ισπανική Δημοκρατία ηττάται. Μετά την άνοδο στην εξουσία του Φράνκο, το 1939, η Ιμπαρούρι διαφεύγει με αεροπλάνο στη Σοβιετική Ένωση, όπου θα παραμείνει εξόριστη τριάντα οχτώ ολόκληρα χρόνια. Εκεί συνεχίζει την πολιτική δράση της και εκπροσωπεί το κόμμα της σε αρκετές διεθνείς διασκέψεις. Αν και αμετανόητη «σταλινική», το 1968 διαμαρτύρεται για τη σοβιετική εισβολή στην Τσεχοσλοβακία. Επιστρέφει στην Ισπανία το 1977, μετά το θάνατο του Φράνκο και την αποκατάσταση

της Δημοκρατίας. Στα 81 της χρόνια επανεκλέγεται στο Κοινοβού-

λιο, όπου κερδίζει την αναγνώριση ως το πιο ηλικιωμένο και σεβάσιμο μέλος του. Η προσωπική της ζωή δεν ήταν ρόδινη. Σε ηλικία 20 χρόνων παντρεύτηκε ένα συμπατριώτη της, από τον οποίο χώρισε κατά τη δεκαετία του '30. Απέκτησε έξι παιδιά, αλλά μόνο δύο πρόλαβαν να ενηλικιωθούν. Ένας γιος της, ο Ρουμπέν, σκοτώθηκε στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στο Στάλινγκραντ, όπου υπηρετούσε ως αξιωματικός του Κόκκινου Στρατού. Τα απομνημονεύματά της, με το χαρακτηριστικό τίτλο *Ο μόνος δρόμος*, εκδόθηκαν το 1962 και μεταφράστηκαν σε πολλές γλώσσες. Ακόμα και σήμερα, η λέξη Πασιονάρια χρησιμοποιείται σε όλο τον κόσμο ως άτυπος τίτλος τιμής για τις γυναίκες που κρατούν ψηλά τη σημαία κάθε είδους αγώνα.

Η λέξη Πασιονάρια έγινε σύμβολο της μαχόμενης αντιφασιστικής Ισπανίας. Ακόμα και σήμερα χρησιμοποιείται ως τίτλος τιμής για τις γυναίκες που κρατούν ψηλά τη σημαία κάθε είδους αγώνα.

ΜΗΤΕΡΑ ΤΕΡΕΖΑ (1 9 1 0 - 1 9 9 7)

Α Κ Τ Ι Β Ι Σ Τ Ρ Ι Α

Α μ φ ι σ β η τ ή θ η κ ε α λ λ ά κ α ι λ α τ ρ ε ύ τ η κ ε

Η Μητέρα Τερέζα, κατά κόσμον Αγνή Μπογιάτζου, είναι ίσως η πιο διάσημη Αλβανίδα όλων των εποχών, αν και δεν γεννήθηκε στη σημερινή Αλβανία, αλλά στα Σκόπια, το 1910. Όμως, στα χρόνια εκείνα, όπως και σήμερα, το θρήσκευμα στα ταραγμένα Βαλκάνια δεν ήταν μια απλή προσωπική υπόθεση, αλλά στοιχείο εθνικής ταυτότητας και η βαθιά θρησκευόμενη, καθολική οικογένεια της Αγνής ήταν συνδεδεμένη με την αλβανική εθνότητα. Κάτω από την επιρροή ενός Ιησουίτη ιερέα, αποφασίζει, στα 17 της χρόνια, να γίνει μοναχή στο Τάγμα των Αδελφών της Παρθένου του Λορέτο, η έδρα του οποίου βρισκόταν στο Δουβλίνο. Αφού δίδαξε επί είκοσι χρόνια περίπου σε ένα καθολικό παρθεναγωγείο στην Καλκούτα, η αδελφή Τερέζα ιδρύει, το 1950, το Τάγμα των Ιεραπόστολων του Ελέους, με σκοπό την ανακούφιση των απόρων και των αναξιοπαθόντων. Με τις ευλογίες του Βατικανού, το Τάγμα – η έδρα του βρίσκεται στην Καλκούτα – επεκτείνεται διαρκώς.

Σήμερα έχει πάνω από 4.000 μοναχές και 40.000 «κοσμικούς» εργαζόμενους, μισθωτούς και εθελοντές, που παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε πάνω από 500 φιλανθρωπικά ιδρύματα (βρεφοκομεία, ξενώνες και κλινικές για άπορους) σε όλο τον κόσμο. Από τις αρχές της δεκαετίας του '60, ο δυτικός κόσμος αρχίζει να «ανακαλύπτει» τη Μητέρα Τερέζα. Η λιπόσαρκη και ζαρωμένη αυτή γριούλα ζει σε συνθήκες αποστολικής πενίας, φορώντας το χαρακτηριστικό ράσο με τις γαλάζιες ταινίες, που στοιχίζει μόλις δύο ρουπίες, και γίνεται η αγαπημένη των διεθνών μέσων μαζικής ενημέρωσης. Κορύφωμα της διεθνούς αναγνώρισης είναι η βράβευσή της με το Νόμπελ Ειρήνης, το 1979. Ηγέτες κρατών, όπως η Μάργκαρετ Θάτσερ και ο Ρόναλντ Ρίγκαν, της πλέκουν το εγκώμιο. Σε όλες τις δημόσιες ομιλίες της, η Μητέρα Τερέζα υπογραμμίζει ότι η ίδια δεν είναι τίποτα, ο Θεός είναι το παν. Σε όλο τον κόσμο εκδίδονται βιογραφίες της, μέσω των οποίων προβάλλονται η ταπεινοφροσύνη της και η αφοσίωσή της στους φτωχούς. Ταυτόχρονα, όμως, πυκνώνουν και οι γραμμές εκείνων οι οποίοι την επικρίνουν για εθελουφλία, υποκρισία και ακραίο φανατισμό. Οι άκαμπτες θέσεις της στα ζητήματα της αντισύλληψης και του ελέγχου των γεννήσεων προκαλούν την αγανάκτηση των ανά τον κόσμο φεμινιστριών – και όχι μόνο. Η Μητέρα Τερέζα υποστηρίζει ότι το AIDS είναι η δίκαιη τιμωρία των αμαρτωλών, για την «ανάρμοστη σεξουαλική επαφή», ενώ στην ομιλία που εκφωνεί κατά την απονομή του βραβείου Νόμπελ διακηρύττει ότι «οι αμβλώσεις είναι ο μεγαλύτερος εχθρός της ειρήνης». Δηλώνει, ακόμα, ότι ποτέ δεν θα έδινε ένα από τα ορφανά της για υιοθεσία σε κάποιο ζευγάρι ή μια γυναίκα που έχει κάνει έκτρωση. Εντούτοις,

ακόμα και αυτοί οι οποίοι εξέφρασαν τις επιφυλάξεις τους για την αδιαφάνεια των οικονομικών της αυτοκρατορίας της ή για τις όχι πάντα άμεμπτες πηγές χρηματοδότησής της, αναγνωρίζουν ότι η Μητέρα Τερέζα ζούσε σε συνθήκες αποστολικής πενίας. Ταξίδευε χωρίς αποσκευές και όταν βρέθηκε στη Ρώμη για να συναντήσει τον πάπα, προτίμησε να χρησιμοποιήσει το λεωφορείο. Παρά τις διχογνωμίες, η Μητέρα Τερέζα παραμένει μία από τις πιο δημοφιλείς προσωπικότητες του 20ού αιώνα, ενώ πολλοί προβλέπουν ότι δεν θα αργήσει η αγιοποίησή της από το Βατικανό. Το φωτοστέφανο που περιβάλλει την «αγία της Καλκούτας» δεν ξεθωριάζει με το πέρασμα των χρόνων, γεγονός που φανερώνει ότι η σκληρή εποχή μας έχει ανάγκη από φωτεινά παραδείγματα αλτρουισμού και αφοσίωσης στον πλησίον.

Παρά τις διχογνωμίες,
η Μητέρα Τερέζα
παραμένει μία από τις
πιο δημοφιλείς
προσωπικότητες του
20ού αιώνα, ενώ
πολλοί προβλέπουν
ότι δεν θα αργήσει
η αγιοποίησή της
από το Βατικανό.

ΙΝΤΙΡΑ ΓΚΑΝΤΙ (1 9 1 7 - 1 9 8 4)

Π Ο Λ Ι Τ Ι Κ Ο Σ

Μ η τ έ ρ α κ α ι κ ό ρ η τ η ς Ι ν δ ί α ς

«Έχουν πει τόσες ηλιθιότητες για εμάς τις γυναίκες όσες και για τις ιερές μας αγελάδες», ξεσπούσε όταν τη ρωτούσαν πώς κατάφερε να αναρριχηθεί στην εξουσία σε μια χώρα στην οποία οι γυναίκες οδηγούνται στην... πυρά για την προίκα και οι χήρες αποτεφρώνονται μαζί με τη σορό του συζύγου τους. Η Ίντιρα Γκάντι διέψευσε αυτή την πραγματικότητα και επί δεκαετίες αποτέλεσε την ενσάρκωση της σύγχρονης Ινδίας. Μια «ιδεαλίστρια χωρίς αυταπάτες», όπως την αποκάλεσαν, κατάφερε να διατηρήσει –χωρίς να αποφυγεί την προσφυγή στη βία– την ενότητα μιας χώρας που αποτελεί ένα απίστευτο μωσαϊκό εθνοτήτων, φυλών και θρησκειών και κατέκτησε δικαίως τον τίτλο της «μητέρας της Ινδίας». Κόρη του Τζαουχαρλάρ Νεχρού, του ιδρυτή και πρώτου πρωθυπουργού της ανεξάρτητης Ινδίας, η Γκάντι (επίθετο του συζύγου της και απλή συνωνυμία με τον Μαχάτμα) στράτευσε τη ζωή της στην υπόθεση της ανεξαρτησίας της πατρίδας της από τη βρετανική αποικιοκρατία. Τεσσάρων χρόνων έκανε την πρώτη της πολιτική πράξη, ρίχνοντας στην πυρά την αγαπημένη κούκλα της από την Αγγλία, στη διάρκεια του μεγάλου μποϊκοτάζ των ευρωπαϊκών προϊόντων.

Στα 12 ίδρυσε ένα δίκτυο παιδιών που πρόσφερε πολύτιμες πληροφορίες στους αγωνιστές της ανεξαρτησίας. Με σπουδές στη Γενεύη και την Οξφόρδη, διώξεις και φυλακίσεις, η Ίντιρα Γκάντι έφτασε στην προεδρία του Κόμματος του Κογκρέσου το 1960. Ήταν η χρονιά που πέθανε ο σύζυγός της και αφοσιώθηκε απόλυτα στον πατέρα της. Έγινε σκιά και σύμβουλός του και τον συνόδευε σε όλα του τα ταξίδια, αποκτώντας σημαντική πολιτική και διπλωματική εμπειρία. Όταν, το 1959, εξελέγη πρόεδρος του Κόμματος του Κογκρέσου, αντέτεινε στους εσωκομματικούς αντιπάλους της, οι οποίοι άρχισαν να μιλούν για τη «δυναστεία Νεχρού»: «Μιλούσε κανείς για δυναστεία όταν ήμαστε στη φυλακή;» Μετά το θάνατο του πατέρα της, το 1964, και τον αιφνίδιο χαμό του αντικαταστάτη του Μπαχαντούρ Σάστρι, το Κόμμα του Κογκρέσου στήριξε την υποψηφιότητά της, πιστεύοντας ότι στο πρόσωπό της θα έβρισκε μια βουβή συνομιλήτρια έτοιμη να υποταχτεί στις εντολές του. Με τη νίκη της, το 1966, η Ίντιρα Γκάντι έγινε η πρώτη γυναίκα στον κόσμο που παρέλαβε από τον πατέρα της τη σκυτάλη της διακυβέρνησης μιας δημοκρατικής χώρας και η δεύτερη –μετά τη Σιριμάουο Μπαντανάικε της Κεϋλάνης– γυναίκα αρχηγός κράτους τον 20ό αιώνα. Η γυναίκα με την κάτασπρη τούφα στα κατάρματα μαλλιά της απέδειξε πως δεν ήταν, απλώς, η κόρη του μπαμπά, αλλά μια ικανότατη πολιτικός με οξυμένα πολιτικά κριτήρια, εκπληκτική επιδεξιότητα ελιγμών, αδάμαστη αποφασιστικότητα και τεράστιο κύρος. «Η Ινδία ζυγίζει βαριά, πολύ βαριά. Κι εγώ δεν κάνω άλλο από το να τη σπρώχνω», δήλωνε έχοντας συναίσθηση της ιστορικής της ευθύνης. Κι αν στο εσωτερικό καταξιωνόταν ως η γυναίκα που ήθελε να μετατρέψει την πατρίδα της στην πιο μεγάλη δημοκρατία του κόσμου, στη διεθνή σκηνή πρόβαλλε ως μια πολιτικός που οραματιζόταν, μέσα από το Κίνημα των Αδεσμεύτων (στο οποίο έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο), ένα διαφορετικό συσχετισμό δυνάμεων –πέρα και έξω από τα δύο ιστορικά στρατόπεδα, το κομμουνιστικό και το καπιταλιστικό–, ικανό να οδηγήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες στην ελευθερία, την κοινωνική δικαιοσύνη και την ευημερία. Μα η Ινδία της Ίντιρα Γκάντι απέχει πολύ από την Ινδία της μη βίας του Μαχάτμα Γκάντι και την Ινδία της συμφιλίωσης του Νεχρού. Το 1971 ξεκίνησε ένα νικηφόρο πόλεμο κατά του Πακιστάν και εγκαίνιασε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα καταπολέμησης της φτώχειας. Τον επόμενο χρόνο επανεκλέχτηκε πανηγυρικά. Αλλά η φτώχεια αποδείχτηκε ισχυρότερη των προθέσεων της και η δεινή οικονομική κατάσταση της χώρας υποδαύισε τη λαϊκή δυσαρέσκεια. Η Γκάντι, παρά τη στράτευσή της στη δημοκρατία, στάθηκε ανήμπορη να την υπηρετήσει δίχως αντιδημοκρατικές μεθόδους, αυταρχισμό και βία. Το 1975, με τη «βοήθεια» και των άσπονδων φίλων της

«Δεν με νοιάζει αν η ζωή μου χαθεί υπηρετώντας την πατρίδα», είχε πει κάποτε η Γκάντι. «Αν πεθάνω, κάθε σταγόνα από το αίμα μου θα ενδυναμώνει το έθνος».

του Κόμματος του Κογκρέσου, κατηγορήθηκε για απάτη και νοθεία στις εκλογές και αποπέμφθηκε. Απάντησε κηρύσσοντας κατάσταση έκτακτης ανάγκης, καταλύοντας τις συνταγματικές ελευθερίες, επιβάλλοντας λογοκρισία και φυλακίζοντας 20.000 αντιπάλους της. Κατατροπώθηκε στις εκλογές του 1977, αλλά επέστρεψε πανηγυρικά στην εξουσία το 1980. Με την ψήφο τους, οι Ινδοί έδειξαν πως παρά τις αυταρχικές μεθόδους που ακολούθησε, η Ίντιρα Γκάντι εξακολουθούσε να είναι η «μητέρα της Ινδίας», η οποία παρέπαιε ανάμεσα στη φτώχεια και στις αποσχιστικές τάσεις που αποκτούσαν επικίνδυνες διαστάσεις. Στη συνείδησή τους φάνταζε ως η μόνη η οποία θα μπορούσε να αποτρέψει ένα χειρότερο μέλλον. Τον Ιούνιο του 1984, όταν αυτονομιστές σιχ κατέλαβαν τον ιερό Χρυσό Ναό στο Αμριτσάρ, διέταξε την παρέμβαση του στρατού, που κατέληξε στη σφαγή περισσότερων από 450 ανθρώπων. Η Ίντιρα Γκάντι είχε υπογράψει τη θανατική της καταδίκη. Λίγους μήνες αργότερα, έπεφτε νεκρή στον κήπο της από τις σφαίρες δύο σιχ, μελών της προσωπικής της φρουράς. «Δεν με νοιάζει αν η ζωή μου χαθεί υπηρετώντας την πατρίδα», είχε πει κάποτε. «Αν πεθάνω, κάθε σταγόνα από το αίμα μου θα ενδυναμώσει το έθνος».

Γ Κ Ο Λ Ν Τ Α Μ Ε Ϊ Ρ (1 8 9 8 - 1 9 7 8)

Π Ο Λ Ι Τ Ι Κ Ο Σ

Πιστή στο σιωνιστικό όνειρο

«Με επέλεξαν για αρχηγό του κράτους σχεδόν κατά λάθος, επειδή ήμουν αποδεκτή απ' όλες τις τάσεις». Με αυτό τον αυτοσαρκαστικό χαρακτηρισμό η Γκόλντα Μέιρ εξηγούσε πώς έγινε η πρώτη γυναίκα πρωθυπουργός στο ανδροκρατούμενο Ισραήλ. Χαρακτηρισμός εντελώς ανακριβής για τη γυναίκα την οποία ο Μπεν Γκουριόν είχε αποκαλέσει «μοναδικό άντρα της κυβέρνησής του». Γεγονός είναι, πάντως, ότι η Μέιρ υπήρξε η πρώτη γυναίκα στον κόσμο (ακολούθησε η Θάτσερ) η οποία έγινε πρωθυπουργός χωρίς να κατάγεται από κάποιο πολιτικό τζάκι. Γεννήθηκε στο Κίεβο, αλλά οι γονείς της μετανάστευσαν στο Μιλγουόκι, όταν εκείνη ήταν 9 χρόνων, για να αποφύγουν το πογκρόμ. Στα 19 της παντρεύτηκε τον Μόρις Μέγιερσον και λίγο αργότερα το ζευγάρι πήγε να ζήσει στην Παλαιστίνη. Η πρώτη ανάμειξή της με την πολιτική ήταν το 1928 και δέκα χρόνια μετά, εξαπίας της πολιτικής, χωρίζει από τον άντρα της. «Ήταν τελείως διαφορετικός από εμένα», είχε δηλώσει. «Όλα τα ωραία πράγματα (την ποίηση, τη μουσική) τα έμαθα από αυτόν. Ήθελε, όμως, να εγκαταλείψω την πολιτική κι εγώ αυτό το θεωρούσα δειλία, ατιμία απέναντι στον εαυτό μου». Ο άντρας της επιστρέφει στις ΗΠΑ και αυτή συνεχίζει να ασχολείται με τα πολιτικά πράγματα, υιοθετώντας έναν απαλό, μητρικό τρόπο ομι-

λίας και παραμένοντας φανατικά πιστή στο ισραηλινό όνειρο. Το Μάιο του 1948 ήταν ένα από τα είκοσι πέντε άτομα τα οποία υπέγραψαν τη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας του Ισραήλ. Από εκεί ξεκινά, ουσιαστικά, η πολιτική της καριέρα: πρώτη πρεσβευτής του Ισραήλ στη Μόσχα, υπουργός Εργασίας, υπουργός Εξωτερικών. Όταν ο Μπεν Γκουριόν ζητά από τα μέλη της κυβέρνησης να κάνουν τα ονόματά τους πιο εβραϊκά, η Μέγιερσον γίνεται Μέιρ, που σημαίνει «φωτίζω». Στα 70 της χρόνια δηλώνει κουρασμένη και αποσύρεται από την κυβέρνηση. Ένα χρόνο μετά, όμως, καλείται ξανά στην ενεργό δράση –αυτή τη φορά στην πρωθυπουργία, λόγω του θανάτου του τότε πρωθυπουργού Λέβι Έσκολ.

Διαζευγμένη και μητέρα πέντε παιδιών, η Μέιρ γίνεται η πρώτη γυναίκα πρωθυπουργός στο ανδροκρατούμενο Ισραήλ και ενσαρκώνει με επιτυχία το σιωνιστικό όνειρο.

Κυβέρνησε τη χώρα ως το 1974, σε μια κρίσιμη περίοδο, προσπαθώντας να τονώσει τις σχέσεις της με τα αραβικά κράτη, καθώς γνώριζε πολύ καλά την αδυναμία του ισραηλινού στρατού. Στην Παλαιστίνη, αντίθετα, έδειξε το σκληρότερο πρόσωπό της. Παλαιστινιακό ζήτημα δεν υπήρχε γι' αυτή. Ούτε καν παλαιστινιακός λαός. Το τέλος της πρωθυπουργίας της Γκόλντα Μέιρ άρχισε τον Οκτώβριο του 1973, όταν η Συρία επιτέθηκε και βρήκε τον ισραηλινό στρατό εντελώς απροετοίμαστο. Πήρε όλη την ευθύνη πάνω της, αλλά οι κατηγορίες εναντίον της και εναντίον του τότε υπουργού Άμυνας Μοσέ Νταγιάν ήταν δριμύτατες κι έτσι, τον Απρίλιο του 1974, παραιτήθηκε. «Είμαι εξαντλημένη», είχε δηλώσει. «Δεν μπορώ πλέον να κουβαλάω αυτό το φορτίο. Έχω φτάσει στο τέλος του δρόμου».

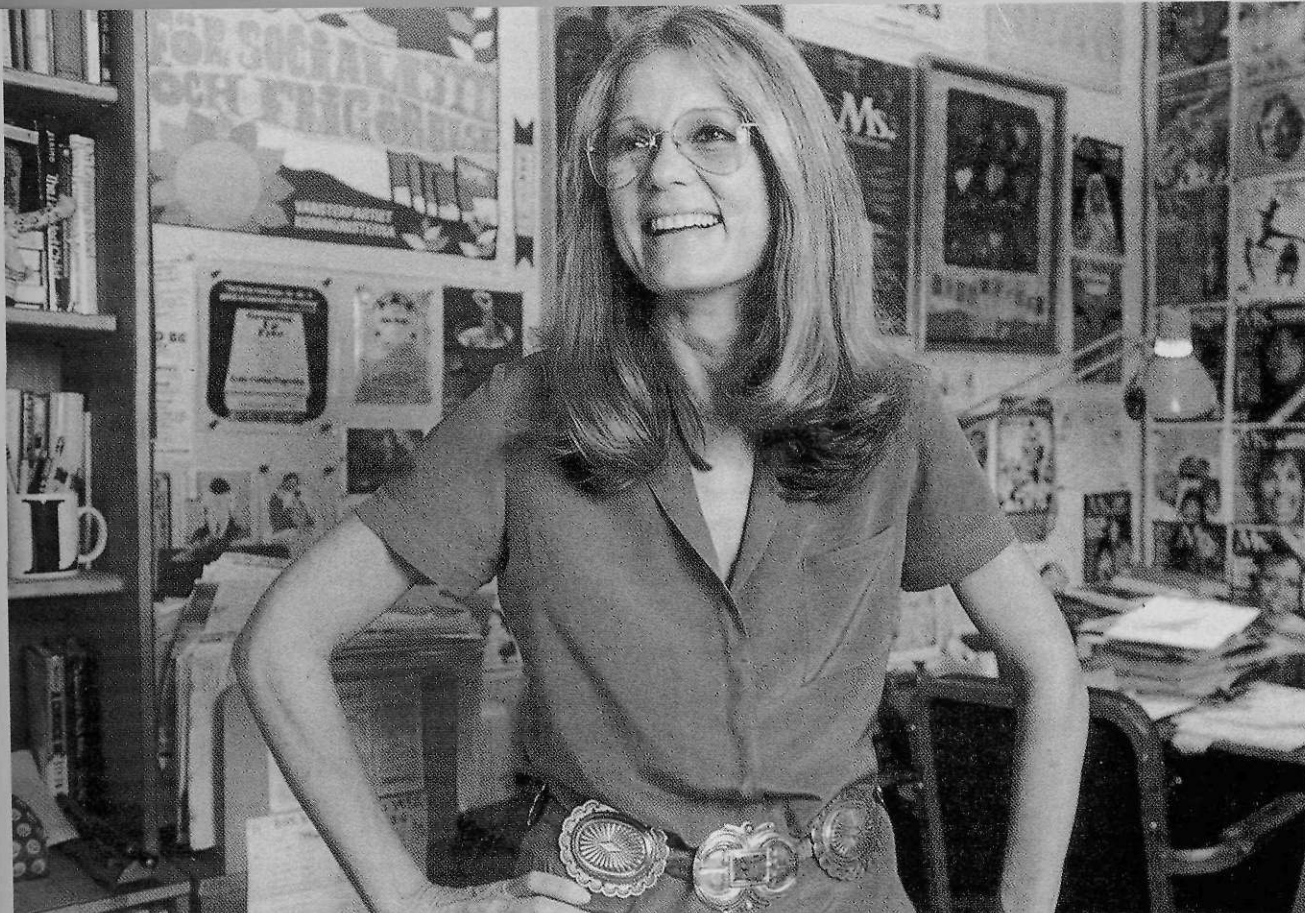
ΑΝΤΖΕΛΑ ΝΤΕΪΒΙΣ (1944 -)

ΑΚΤΙΒΙΣΤΡΙΑ, ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
Ο «Μαύρος Πάνθηρας» της διανοήσης

Γυναίκα, μαύρη και κομμουνίστρια, σύμβολο του αγώνα για ελευθερία και δικαιοσύνη, η Άντζελα Ντέιβις, που περιλήφθηκε κάποτε στους δέκα πιο καταζητούμενους εγκληματίες των ΗΠΑ, έχει πολλούς λόγους να γίνεται αγκάθι στη συνείδηση της Αμερικής. Διεκδικώντας τη διαφορετικότητά της, ακόμα και με τη χαρακτηριστική «άφρο» κόμμωσή της, η Αμερικανίδα διανοούμενη και αγωνίστρια έγινε πρωτοσέλιδο στο διεθνή Τύπο το 1970-1972, με τη σύλληψή της, την παραμονή της, επί 20 μήνες, στη φυλακή για ένα αδίκημα που δεν διέπραξε και τη μετέπειτα απαλλαγή της χάρη σε ένα δυναμικό διεθνές κίνημα για την απελευθέρωσή της. Με σπουδές στις ΗΠΑ και στη Σορβόνη και δασκάλους τον Μαρκούζε στη Μασαχουσέτη και τον Αντόρνο στη Γερμανία, συμμετείχε από τα 12 της στο κίνημα για τα πολιτικά δικαιώματα των μαύρων και, αργότερα, στο Κομμουνιστικό Κόμμα. Μετά τη μη βία και τις ειρηνικές καθιστικές διαμαρτυρίες του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, η Αμερική ζούσε το ριζοσπαστισμό του κινήματος της Μαύρης Δύναμης και τις αιματηρές συρράξεις. Μέσα σε αυτό το τεταμένο πολιτικό κλίμα, το 1970, η Άντζελα Ντέιβις ίδρυσε μια επιτροπή στήριξης των φυλακισμένων αδερφών Σολεδάδ, μελών των Μαύρων Πανθήρων, και πέρασε δέκα μήνες στην παρανομία, προτού συλληφθεί με την ανυπόστατη κατηγορία της συνωμοσίας, της απαγωγής και του φόνου. Μετά την απελευθέρωσή της, το 1972, συνέχισε την καριέρα της ως καθηγήτρια και την πολιτική της δράση. Με το δοκίμιο της *Γυναίκες, φυλή και τάξη*, έδωσε μια νέα προοπτική στο αμερικανικό γυναικείο κίνημα, υποστηρίζοντας πως αυτά τα τρία στοιχεία αποτελούν ακρογωνιαίους λίθους κάθε απελευθερωτικού αγώνα. Υποψήφια του ΚΚ για την αντιπροεδρία των ΗΠΑ το 1980 και το 1984, είναι σήμερα καθηγήτρια Φιλοσοφίας, Αισθητικής και Γυναικείων Σπουδών στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια, στο ίδιο πανεπιστήμιο απ' όπου διώχτηκε το 1969 για την πολιτική της δράση, με τον τότε κυβερνήτη και μετέπειτα πρόεδρο της Αμερικής Ρόναλντ Ρίγκαν να υπόσχεται ότι δεν θα της επέτρεπε ποτέ να ξαναδιδάξει. Η Άντζελα Ντέιβις αντέτεινε και αντιτείνει στη ρατσιστική και καταπιεστική ιδεολογία το όραμα μιας κοινωνίας διαλλακτικής και ισότιμης για όλα τα μέλη της. Εκτός του ΚΚ από το 1991, αλλά ενεργός στον πολιτικό και κοινωνικό ακτιβισμό, ο ρόλος της ήταν και παραμένει καταλυτικός σε μια Αμερική που αρνείται να αποδεχτεί τη φρίκη του πολέμου του Βιετνάμ και την αισχύνη των γκέτο των μαύρων. Και η συμβουλή της στους νέους που τη χαιρετούν με θαυμασμό στο δρόμο είναι: «Νομίζω ότι οι νέοι πρέπει να έχουν τα δικά τους ινδάλματα, να μην αναφέρονται τόσο στη δική μας γενιά. Τους συστήνω, βεβαίως, το σεβασμό προς τους πιο ηλικιωμένους, αλλά τους παροτρύνω κυρίως στην ανυπακοή».

Στους νέους που τη
θαυμάζουν, η Ντέιβις
λέει: «Να έχετε τα
δικά σας ινδάλματα
να μην αναφέρεστε
στη δική μας γενιά»

Γ Κ Λ Ο Ρ Ι Α Σ Τ Α Ϊ Ν Ε Μ (1 9 3 4 -)
Α Κ Τ Ι Β Ι Σ Τ Ρ Ι Α , Σ Υ Γ Γ Ρ Α Φ Ε Α Σ
Η ηγερία του φεμινιστικού κινήματος

«Αν τα παπούτσια δεν σου κάνουν, πρέπει, άραγε, να αλλάξεις πόδια;» Με αυτή την απλή λογική, η Αμερικανίδα Γκλόρια Στάινεμ, εδώ και 30 χρόνια, διεκδικεί να αλλάξει τον κόσμο, ώστε να ταιριάζει στις ανάγκες τις δικές της και των άλλων γυναικών. Φοίτησε στο Κολέγιο Σμιθ και άρχισε τη δημοσιογραφική καριέρα της στέλνοντας ανταποκρίσεις σε διάφορα έντυπα, όσο σπούδαζε με υποτροφία στην Ινδία. Επιστρέφοντας, έγραψε ένα πολύκροτο άρθρο στο περιοδικό *Esquire*, όπου περιέγραφε την εμπειρία της από τη μεταμφίεσή της σε κουνελάκι, στα καμπαρέ του *Playboy*. Σε μια εποχή που ελάχιστες γυναίκες δημοσιογράφοι διακρίνονταν –και μάλιστα στο πολιτικό ρεπορτάζ–, έγινε διάσημη για τις διεισδυτικές

αναλύσεις της. Το 1968 στράφηκε στα γυναικεία θέματα. Αναφερόμενη στη νομοθεσία περί αμβλώσεων, έγραψε: «Άκουσα γυναίκες να ορθώνουν το ανάστημά τους και να λένε την αλήθεια δημοσίως... Ήταν εκείνη η στιγμή που άλλαξε τα πάντα. Και αναλογίστηκα: πόση εξουσία μπορούμε να κατακτήσουμε αν δεν εξουσιάζουμε τη μοίρα του ίδιου μας του σώματος;» Βραβεύτηκε για τα κείμενά της υπέρ της απελευθέρωσης των γυναικών και στρατεύτηκε σε πολιτικούς και κοινωνικούς αγώνες, διαδηλώνοντας κατά του ρατσισμού, του πολέμου του Βιετνάμ και της φτώχειας και ιδρύοντας μαχητικές γυναικείες οργανώσεις. Αναδείχτηκε σε ηγερία της πιο πολιτικοποιημένης τάσης του φεμινιστικού κινήματος της δεκαετίας του '70, με την έκδοση του περιοδικού *Ms*, «ένα περιοδικό με πρακτικές συμβουλές, όχι για συνταγές μαγειρικής, αλλά για να αναλάβουμε τον έλεγχο της ζωής μας». Επέμενε πως «απελευθερωμένη γυναίκα είναι αυτή που έχει σεξουαλικές σχέσεις πριν από το γάμο και δουλειά μετά». Και με τη χαρακτηριστική δηκτικότητα της, πρόσθετε: «Δεν έχω ακούσει άντρα να ζητά συμβουλές για το πώς να συνδυάσει καριέρα και γάμο». Παρά τις κατηγορίες ότι συνεργάστηκε με τη CIA στην ταραγμένη δεκαετία του '50, η δράση της και τα βιβλία της, όπως το *Outrageous Acts and Everyday Rebellions*, 1983, και το *Revolution from Within: A Book of Self-Esteem*, 1992, την καθιέρωσαν ως μία από τις εξέχουσες προσωπικότητες του δεύτερου κύματος του αμερικανικού φεμινισμού. Και της χάρισαν μια θέση στο αμερικανικό Hall of Fame των Γυναικών.

«Απελευθερωμένη
 γυναίκα είναι αυτή
 που έχει σεξουαλικές
 σχέσεις πριν από
 το γάμο της και
 δουλειά μετά»,
 έλεγε η Στάινεμ.

ΡΙΓΚΟΜΠΕΡΤΑ ΜΕΝΤΣΟΥ (1959 -)

ΑΚΤΙΒΙΣΤΡΙΑ

Η «ανοιχτή φλέβα» της Λατινικής Αμερικής

Στο Λαχτου Τιμέλ, γενέτειρα της Ινδιάνας Ριγκομπέρτα Μεντσού, όπως και σε τόσα άλλα χωριά της Γουατεμάλα, συμμορίες σκυλιών περιφέρονταν στους δρόμους και κάθε φορά που κάποιος πέθαινε τον ξέσκιζαν και έτρωγαν τις σάρκες και τα κόκαλά του. Τα σκυλιά είχαν πάντα μπόλικη τροφή, καθώς οι επιθέσεις του στρατού άφηναν πίσω τους σωρούς με νεκρούς και ετοιμοθάνατους. Η μάνα της, που βιάστηκε και δολοφονήθηκε από παραστρατιωτικούς, έγινε λεία των σκυλιών. Τρεις μήνες νωρίτερα, στις αρχές του 1980, ο πατέρας της έχασε τη ζωή του όταν ο στρατός πυρπόλησε την ισπανική πρεσβεία, όπου είχαν καταφύγει αγρότες αγωνιστές. Ο αδερφός της Πετροσίνιο βασανίστηκε επί δεκαέξι μέρες από τις δυνάμεις ασφαλείας, προτού τον κάψουν ζωντανό, μαζί με άλλους συνδικαλιστές αγρότες. Άλλα δύο αδέρφια της πέθαναν από τις κακουχίες και την κακή διατροφή. Κι εκείνη, εργάτρια σε φυτείες του καφέ στα

8 της χρόνια, υπηρέτρια στα 12, συνδικαλίστρια στα 16 και ηγέτις των Ινδιάνων, τράβηξε το δρόμο της εξορίας και της προσφυγιάς. Η συγκλονιστική αυτοβιογραφία της *Εγώ, η Ριγκομπέρτα Μεντσού* (1983), την οποία υπαγόρευσε σε ένα Γάλλο ανθρωπολόγο, είναι η ιστορία των αδικιών, της μιζέριας και των διακρίσεων που υφίστανται οι ιθαγενείς της Γουατεμάλα και μαζί το χρονικό των διώξεων τις οποίες υπέστησαν από γαιοκτήμονες και στρατό στη διάρκεια των τριάντα έξι χρόνων του εμφυλίου. Το 1992, η Μεντσού τιμήθηκε για τους αγώνες της με το Νόμπελ Ειρήνης. Χάρη στη δράση της, η διεθνής κοινότητα κινητοποιήθηκε για να αναγνωριστούν τα δικαιώματα των ιθαγενών και να βρεθεί πολιτική λύση στη θεσμοθετημένη βία της πατρίδας της. Το 1996 υπογράφηκε η τελική συμφωνία ειρήνης, η οποία έθεσε τέρμα στον πιο μακροχρόνιο εμφύλιο της Κεντρικής Αμερικής. Άφησε πίσω του 150.000 νεκρούς, 50.000 αγνοούμενους, 1.000.000 μετατοπισμένους και πρόσφυγες και 423 ισοπεδωμένους οικισμούς. Με τα χρήματα

του Νόμπελ ίδρυσε το Ίδρυμα Ριγκομπέρτα Μεντσού, το οποίο μάχεται για μια παγκόσμια ηθική ειρήνης, βασισμένη στο σεβασμό των εθνικών, πολιτικών και πολιτιστικών διαφορών. Το 1993 έγινε πρέσβειρα Καλής Θελήσεως του ΟΗΕ για το Διεθνές Έτος των Αυτόχθονων Λαών του Κόσμου, ενώ είναι πρόεδρος της Παγκόσμιας Πρωτοβουλίας των Αυτόχθονων για την Ειρήνη. Εγκατεστημένη στην πόλη της Γουατεμάλα από το 1994, μαζί με το σύζυγό της Άνχελ Κανίν και το γιο τους Μας Ναχουάλ Τζα (Πνεύμα του Νερού), η Ριγκομπέρτα Μεντσού συνεχίζει να δίνει τη μάχη της, διεκδικώντας το δικαίωμα στο όνειρο: «Είναι τα όνειρα και οι ουτοπίες που μας κρατούν ορθούς, χωρίς να λιγοψυχούμε στην αέναη αναζήτηση ενός καλύτερου κόσμου».

«Είναι τα όνειρα και οι ουτοπίες που μας κρατούν ορθούς, χωρίς να λιγοψυχούμε στην αέναη αναζήτηση ενός καλύτερου κόσμου».

ΑΟΥΝΓΚ ΣΑΝ ΣΟΥ ΚΙ (1 9 4 5 -)

Π Ο Λ Ι Τ Ι Κ Ο Σ

Ε λ ε ύ θ ε ρ η π ο λ ι ο ρ κ η μ έ ν η

Όταν η Αούνγκ Σαν Σου Κι τιμήθηκε με το Νόμπελ Ειρήνης, λίγοι άνθρωποι γνώριζαν τι συμβαίνει στη χώρα της, τη Βιρμανία, και ακόμα λιγότεροι γνώριζαν το όνομά της. Όσοι περίμεναν να τη δουν στην τελετή απονομής απογοητεύτηκαν: η Σου Κι διήνυε τον τρίτο χρόνο κράτησης στο σπίτι της και απαγορευόταν να βγει. Το βραβείο παρέλαβαν ο άντρας και οι δύο γιοι της. Κόρη του στρατηγού Αούνγκ Σαν, πολιτικού ηγέτη στη Βιρμανία, ο οποίος δολοφονήθηκε το 1947 από μέλη ενός δεξιού κόμματος, η Σου Κι ήταν 2 χρόνων όταν έχασε τον πατέρα της. Μεγάλωσε, όμως, με την εικόνα του ως ήρωα, όπως τη διηγούνταν η μητέρα της. Σπούδασε πολιτικές επιστήμες στην Ινδία και γοητεύτηκε από τη θεωρία του Γκάντι για τη μη βία. Πήγε στην Αγγλία, όπου παντρεύτηκε, έκανε δύο γιους και ζούσε μια ήσυχη ζωή. Η επαφή με τη Βιρμανία (που η χούντα μετονόμασε σε Μιανμάρ) ήταν περισσότερο συναισθηματική.

Το Μάρτιο του 1988 αναγκάστηκε να επιστρέψει στη χώρα της, για να φροντίσει τη μητέρα της που είχε αρρωστήσει βαριά. Τότε άλ-

λαξαν τα πάντα στη ζωή της. Οι διαδηλώσεις κατά του δικτατορικού καθεστώτος και οι δεκάδες νεκροί διαδηλωτές τη συγκλόνισαν. Το καθεστώς που εγκαθιδρύθηκε μετά την απομάκρυνση του δικτάτορα από την εξουσία δεν είχε καμία διαφορά από το προηγούμενο και οι νεκροί διαδηλωτές πολλαπλασιάζονταν. Η Σου Κι στρατεύτηκε στο δημοκρατικό κίνημα. Οι λόγοι της, κάθε φορά, είχαν και περισσότερους ακροατές, με αποκορύφωμα στις 26 Αυγούστου του 1988, όταν μισό εκατομμύριο άνθρωποι συγκεντρώθηκαν να την ακούσουν. Η μητέρα της πέθανε το Δεκέμβριο της ίδιας χρονιάς, αλλά η Σου Κι ήξερε ότι έπρεπε να μείνει στη χώρα της, συνεχίζοντας τον αγώνα. «Δεν είναι γενναιότητα», είχε δηλώσει για τη δράση της, «είναι το ερώτημα αν θα κάνεις αυτό που πρέπει να κάνεις. Μπορείς να προχωρήσεις και να το κάνεις ή μπορείς να φύγεις μακριά». Γίνεται ιδρυτικό μέλος του κόμματος Εθνική Ένωση για τη Δημοκρατία (NLD) και γενική γραμματέας του. Συνεχίζει να περιοδεύει τη χώρα και να μιλάει για δημοκρατία. Στις 19 Ιουλίου του 1989, το καθεστώς τη θέτει σε κατ' οίκον περιορισμό. Επί τρία χρόνια δεν μπορεί να δει ούτε το σύζυγο και τα παιδιά της. Της προτείνουν ως εναλλακτική λύση να την ελευθερώσουν, με τον όρο να φύγει αμέσως από τη χώρα. Αρνείται. Το Μάιο του 1990, το NLD κερδίζει τις εκλογές με το 82% των ψήφων, αλλά το καθεστώς δεν αναγνωρίζει το αποτέλεσμα. Τον Οκτώβριο του 1991 απονέμεται στην Αούνγκ Σαν Σου Κι το Νόμπελ Ειρήνης, αλλά ούτε αυτό αλλάζει τους όρους κράτησής

της. Απελευθερώνεται στις 10 Ιουλίου του 1995 (έπειτα από έξι χρόνια), όμως λίγους μήνες αργότερα της απαγορεύονται οι επισκέψεις, ενώ στον άντρα της και στα παιδιά της, που μένουν μαζί της, επιτρέπονται οι επισκέψεις ελάχιστων ατόμων. Συνεχίζει τον αγώνα της μέχρι σήμερα, έχοντας την πίστη ότι, τελικά, η δημοκρατία θα νικήσει. «Η ιστορία είναι μαζί μας», δηλώνει. «Ο χρόνος είναι μαζί μας».

Παρά τις διώξεις που έχει υποστεί, η εύθραυστη Βιρμανέζα συνεχίζει τον αγώνα, με την πίστη ότι, τελικά, η δημοκρατία θα νικήσει.

Π Ρ Ω Τ Ε Σ Κ Υ Ρ Ι Ε Σ Σ Ε

Εύα Περόν

Ελεονώρα Ρούζβελτ

Τσιάνγκ Τσινγκ

Γουίνι Μαντέλα

Τζάκι Κένεντι

Χίλαρι Ρόνταμ-Κλίντον

ΑΥΤΟΝΟΜΕΣ ΠΟΡΕΙΕΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΑΣΠΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΣ ΕΧΕΙ ΑΠΟΔΕΙΧΤΕΙ ΟΤΙ Η ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΕΝΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΗΜΟΤΗΤΑ. ΑΡΚΕΤΕΣ ΠΡΩΤΕΣ ΚΥΡΙΕΣ ΔΙΕΓΡΑΨΑΝ ΤΗ ΔΙΚΗ ΤΟΥΣ ΑΥΤΟΤΕΛΗ ΤΡΟΧΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΕΚΤΗΣΑΝ ΜΕ ΤΟ ΣΠΑΘΙ ΤΟΥΣ ΜΙΑ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΠΑΝΘΕΟΝ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΤΟΥ 20^{ου} ΑΙΩΝΑ. ΑΛΛΕΣ, ΟΠΩΣ Η ΝΤΑΝΙΕΛ ΜΙΤΕΡΑΝ, ΕΣΤΕΙΛΑΝ «ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ» ΚΑΙ ΠΡΟΤΙΜΗΣΑΝ ΝΑ ΥΠΗΡΕΤΗΣΟΥΝ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ. ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ, ΟΠΩΣ Η ΧΗΡΑ ΤΟΥ ΜΑΟ Ή Η ΓΟΥΙΝΙ ΜΑΝΤΕΛΑ, ΣΥΝΔΕΘΗΚΑΝ ΜΕ ΣΚΑΝΔΑΛΑ ΚΑΙ ΣΚΟΤΕΙΝΕΣ ΣΥΝΩΜΟΣΙΕΣ Ή ΕΓΙΝΑΝ ΣΥΜΒΟΛΑ ΧΛΙΔΗΣ ΚΑΙ ΣΠΑΤΑΛΗΣ, ΟΠΩΣ Η ΠΕΡΙΒΟΗΤΗ ΙΜΕΛΑΝΤΑ ΜΑΡΚΟΣ, ΕΝΩ ΑΛΛΕΣ, ΟΠΩΣ Η ΕΥΑ ΠΕΡΟΝ, ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΣΤΟΝ ΠΡΟΘΑΛΑΜΟ ΤΗΣ ΑΓΙΟΣΥΝΗΣ. ΜΕ ΑΛΛΑ ΛΟΓΙΑ, Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΕΦΑΛΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΑΝΘΡΩΠΟΥΣ Ή ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΤΟΜΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ, ΓΙΑ ΤΗ ΔΟΞΑ Ή ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΙΣΧΥΝΗ.

ΕΥΑ ΠΕΡΟΝ (1919 - 1952) ΠΡΩΤΗ ΚΥΡΙΑ

Το αστραφτερό πρόσωπο του λαϊκισμού

Η Εύα Ντούαρτε Περόν, η θρυλική Εβίτα, νόθο παιδί, ταπεινωμένη στάρλετ και πρώτη κυρία της Αργεντινής, πλάι σε ένα δημαγωγό στρατηγό, είναι η πρώτη γυναίκα στον 20ό αιώνα που διεκδίκησε τον τίτλο της «αγίας του λαού». Αγαπήθηκε και μισήθηκε με τόση φρενίτιδα, ώστε άγγιξε εν ζωή το μύθο. Δεκαπεντάχρονη χωριατοπούλα έφτασε στο Μπουένος Άιρες για να γίνει ηθοποιός. Πείνα και μιζέρια, νιάτα δηλητηριασμένα από προσβολές και ταπεινώσεις την έκαναν εκδικητική και σκληρή. Στα 18 της, είχε μάθει να επιλέγει για εραστές όσους εξυπηρετούσαν τους στόχους της, κάθε φορά και πιο υψηλούς. Χάρη σε αυτούς, από στάρλετ σε θέατρα της συμφοράς, βρέθηκε δημοφιλής πρωταγωνίστρια σε ραδιοφωνικές σαπουνόπερες. Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος θέριζε την Ευρώπη κι εκείνη σύχναζε στα κλαμπ των φασιστών. Εκεί γνώρισε τον Χουάν Περόν, τον αξιωματικό που εμπνεύστηκε το πραξικόπημα του 1943, για να αποτρέψει να συνταχθεί η Αργεντινή με τους Συμμάχους.

Ήταν 24 ετών και ο Περόν 48. Έκτοτε πορεύτηκαν μαζί στην εξουσία. Τον αγάπησε γιατί την ανέβασε στο βήμα, απ' όπου μπορούσε να εκδικηθεί όσους την ταπεινώσαν. Και ο Περόν τη λάτρεψε, γιατί με την ταπεινή καταγωγή της και το λαϊκίστικο ίματζ της κατέκτησε την εργατική τάξη και εδραίωσε τη δικτατορική εξουσία του. Εκείνη εγκαινίασε το κίνημα του περονισμού, κατεβάζοντας εκατοντάδες χιλιάδες στους δρόμους, όταν τον φυλάκισαν το 1945, ξεσήκωσε τα πλήθη, που τον εξέλεξαν πρόεδρο το 1946, έδωσε ψήφο στις γυναίκες το 1947 και κατέκτησε με τη φιλοδοξία, τα νιάτα και τη λάμψη της Αμερική, Ευρώπη, ακόμα και τον πάπα. Και ήταν εκείνη που έδωσε «κοινωνικό πρόσωπο» σε ένα καθεστώς το οποίο εξελισσόταν σε αστυνομοκρατία και πρόσφερε άσυλο σε ναζι εγκληματίες πολέμου. Με τη δημιουργία του Ιδρύματος Εύα Περόν, το 1948, η Εβίτα ξεκίνησε το ταξίδι προς την αγιότητα. Ίδρυσε 1.000 ορφανοτροφεία, 1.000 σχολεία, 60 νοσοκομεία, εκατοντάδες κέντρα για ηλικιωμένους. Κάθε χρόνο μοίραζε 400.000 παπούτσια, 500.000 κατσαρόλες, 200.000 ραπτομηχανές, σπαταλώντας, όμως, τερά-

στια ποσά του ιδρύματος για τα λούσα της και ποζάροντας ευτυχισμένη μπροστά στην ντουλάπα με τα 800 ζευγάρια παπούτσια και τις 100 γούνες μινκ. Τυλιγμένη σε αυτές, φιλούσε λεπρούς και συφιλιδικούς και τους έδειχνε τόση αγάπη όσο μίσος επιδείκνυε στους ισχυρούς και όσους τολμούσαν να την αμφισβητήσουν. Οι μάζες τη λάτρεψαν και απαιτήσαν την υποψηφιότητά της για την αντιπροεδρία. Δεν πρόλαβε. Το 1952 πέθανε από καρκίνο: ήταν μόλις 33 ετών. Ο μύθος της είχε απογειωθεί. Ακόμα και σήμερα, η λατρεία της «αγίας Εβίτας» επιζεί μαζί με τη φωτογραφία της στα εικονοστάσια των λαϊκών σπιτιών. Η ζωή και ο θάνατός της ήταν η πιο δημοφιλής σαπουνόπερα στην οποία πρωταγωνίστησε ποτέ.

Η «αγία Εβίτα»
οδήγησε τις
συμπατριώτισσές της
στον πολιτικό στίβο,
εκχυδαίζοντας το
νόημα της πολιτικής.
«Μια περονίστρια
οφείλει τυφλή πίστη
στον πρόεδρο
Περόν», έλεγε.

DEMOCRATIC NATIONAL
1960

ΕΛΕΟΝΩΡΑ ΡΟΥΖΒΕΛΤ (1884 - 1962)

Π Ρ Ω Τ Η Κ Υ Ρ Ι Α

Υ π έ ρ μ α χ ο ς τ ω ν α ν θ ρ ω π ί ν ω ν δ ι κ α ι ω μ ά τ ω ν

Όταν η Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων υπογράφηκε στο Παρίσι το 1948, οι εκπρόσωποι όλων των χωρών του κόσμου ξέσπασαν σε χειροκροτήματα και ζητωκραυγές για τη γυναίκα που χρόνια αγωνιζόταν για την ψήφισή της: την Ελεονώρα Ρούζβελτ. Σύζυγος του προέδρου Φράνκλιν Ρούζβελτ, υπήρξε η Αμερικανίδα που άσκησε τη μεγαλύτερη επιρροή στην εποχή της. Υπέρμαχος του ανθρωπισμού, των πολιτικών δικαιωμάτων και της κοινωνικής δικαιοσύνης, διοχέτευσε όλη της την ενεργητικότητα στην υπεράσπιση των φτωχών και των αδυνάτων. Επηρέαστηκε καθοριστικά από τη φοίτησή της στο Κολέγιο Άλενσκουντ, της αριστερής Αγγλίδας μεταρρυθμιστριάς Μαίρη Σούβεστρ. Επιστρέφοντας στην Αμερική στα 18 της, δούλεψε ως εθελόντρια σε κέντρο στήριξης μεταναστών και έγινε υπέρμαχος των δικαιωμάτων των εργατών. Το 1905 παντρεύτηκε τον Φράνκλιν Ντελάνο Ρούζβελτ. Μέσα σε δέκα χρόνια απέκτησε έξι παιδιά, αλλά αυτό δεν την εμπόδισε να συνεχίσει το κοινωνικό έργο της.

Τον στήριξε πάντα, ακόμα και όταν έμαθε ότι ο «γοητευτικός και ερωτύλος» σύζυγός της διατηρούσε σχέση με τη γραμματέα της, αλλά ποτέ δεν δέθηκε στο άρμα του. Επέλεξε τους δικούς της αγώνες και στρατεύτηκε σε αυτούς για λόγους συνείδησης και όχι συμφέροντος. Όταν η πολιομυελίτιδα παρέλυσε το σύζυγό της, το 1921, δεν έγινε μόνο νοσοκόμα του, αλλά και πολιτική του σύμβουλος. Και το έκανε τόσο πετυχημένα, ώστε κάποιοι ιστορικοί είπαν πως, δίχως αυτή, ίσως ο Ρούζβελτ να μην έφτανε στην προεδρία των ΗΠΑ, το 1932. Ως Πρώτη Κυρία ταξίδευσε σε ολόκληρη τη χώρα, γνωρίζοντας από πρώτο χέρι τις άθλιες συνθήκες ζωής στα γκέτο των μαύρων, στα ορυχεία, στις φτωχογειτονιές, στα εργοστάσια και στις φυλακές, και μέσα από την καθημερινή της στήλη στον Τύπο «My Days» («Οι ημέρες μου»), έγινε η δημόσια συνείδηση του New Deal, μιας νέας πολιτικής για την κοινωνική στήριξη των ασθενέστερων ομάδων. Από τις πρωτεργάτριες για την κατοχύρωση των πολιτικών δικαιωμάτων των μαύρων, δεν χαριζόταν

σε κανέναν και αποχώρησε από τις Κόρες της Αμερικανικής Επανάστασης, όταν αρνήθηκαν στη μαύρη τραγουδίστρια της όπερας Μάριαν Αντερσον να παραστεί σε εκδήλωσή τους. Μετά το θά-

νατο του Ρούζβελτ, το 1945, ενέτεινε την πολιτική και κοινωνική της δράση. Ως εκπρόσωπος των ΗΠΑ στα Ηνωμένα Έθνη, πέτυχε την ψήφιση της Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Αντιτάχθηκε σθεναρά στο μακαρθισμό, προήδρευσε της Επιτροπής για την Κατάσταση των Γυναικών, που συνέστησε ο Τζον Κένεντι, δημιούργησε ένα νέο μοντέλο για τις δυνατότητες των γυναικών στη δημόσια ζωή και παρ' ότι είχε δεχτεί κυβερνητικά αξιώματα, έγραψε: «Πέρασα όλα τα χρόνια της ζωής μου στην αντιπολίτευση και μάλλον μου αρέσει αυτός ο ρόλος».

Καμία άλλη
Αμερικανίδα Πρώτη
Κυρία δεν άσκησε
τόση επιρροή στην
επαχή της άση
η Ρούζβελτ,
που άντεξε και
τις απιστίες
και την αναπηρία
του συζύγου της.

ΤΣΙΑΝΓΚ ΤΣΙΝΓΚ (1913 - 1991)

Π Ρ Ω Τ Η Κ Υ Ρ Ι Α

« Διαβολική χήρα » ή αδιάλλακτη επαναστάτρια;

Σύζυγος του Μάο Τσετούνγκ, ηθοποιός στο θέατρο και σε ταινίες δεύτερης κατηγορίας, εμπνεύστρια της Πολιτιστικής Επανάστασης στην Κίνα, αρχηγός της «Συμμορίας των Τεσσάρων», η Τσιάνγκ Τσιγκ κάθε άλλο παρά έζησε μια πληκτική ζωή στη σκιά του Μεγάλου Τιμονιέρη. Ήταν εκείνη που στάθηκε δίπλα του, τον Ιανουάριο του 1949, στις μάχες του κατά των εθνικιστικών δυνάμεων και, εννιά μήνες μετά, ήταν δίπλα του στο Πεκίνο, όταν ο Μάο ανακοίνωσε τη δημιουργία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Πέρα από αυτά, όμως, η Τσιάνγκ Τσιγκ οδήγησε τα βήματα της Πολιτιστικής Επανάστασης σε σκοτεινά μονοπάτια και σε δολοφονίες πολλών ανθρώπων. Γεννήθηκε το Μάρτιο του 1913, σε μια φτωχή οικογένεια, στην Τσουτσένγκ, στην επαρχία Σαντόνγκ. Όταν ήταν 15 χρόνων, οι γονείς της θέλησαν να την παντρέψουν με έναν πλούσιο έμπορο.

Αρνήθηκε με πείσμα. Πήγε σε μια σχολή όπερας στην Τσιάν. Εκεί έκανε και την πρώτη της επαφή με το Κομμουνιστικό Κόμμα. Έφυγε από την Τσιάν για τη Σαγκάη, όπου ζήτησε από το κόμμα να τη στείλουν στην επαρχία Γιουνάν, τη βάση των επαναστατών και του Μάο. Το 1937 συνάντησε το μεγάλο ηγέτη. Έγινε η τέταρτη γυναίκα του, όταν τον παντρεύτηκε, αλλά κανείς δεν θυμάται τις άλλες τρεις. Το Πολιτικό Γραφείο αντέδρασε έντονα σε αυτόν το γάμο, αλλά τελικά συγκατατέθηκε, με τον όρο η Τσιάνγκ Τσιγκ να μην αναμειχτεί με την πολιτική και να μην αναλάβει καμία θέση στο κόμμα. Τα πράγματα, όμως, δεν εξελίχτηκαν ακριβώς έτσι. Τη δεκαετία του '60, η γυναίκα του Μάο πέρασε μεγάλα χρονικά διαστήματα στη Σαγκάη, προσπαθώντας να συνέλθει από κάποια προβλήματα υγείας. Εκεί, παρακολουθώντας τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και τα θέατρα, παρατήρησε ότι πολλά από αυτά πόρρω απείχαν από τα σοσιαλιστικά ιδεώδη, ενώ, αντίθετα, είχαν επιρροές από τον καπιταλισμό. Η ιδέα της Πολιτιστικής Επανάστασης είχε γεννηθεί. Το σχέδιο επαναφοράς στον ορθό δρόμο ξεκίνησε το 1966 και έφερε (φανερά ή κρυφά) τη σφραγίδα της Τσιάνγκ Τσιγκ. Εκτιμάται ότι 400.000 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους εκείνη την εποχή και περίπου 1.000.000 ήρθαν αντιμέτωποι με διάφορες μορφές βίας. Το 1969 γίνεται δεκτή στο Πολιτικό Γραφείο και όποιο μέλος της κυβέρνησης τολμά να σταθεί εμπόδιο στο δρόμο της γνωρίζει την εξορία ή ακόμα και το θάνατο. Ο Μάο πεθαίνει το 1976 και το κόμμα αποκηρύσσει την Πολιτιστική Επανάσταση. Ως ηγέτις της «Συμμορίας των Τεσσάρων», η Τσιάνγκ Τσιγκ συλλαμβάνεται μαζί με τους υπόλοιπους ένα μήνα μετά το θάνατο του Μάο. Κατηγορείται για τα εγκλήματα της Πολιτιστικής Επανάστασης, αλλά και για την προσπάθεια των Τεσσάρων να καταλάβουν την εξουσία. Η Τσιάνγκ Τσιγκ καταδικάζεται σε θάνατο και, δύο χρόνια αργότερα, η ποιή της μετατρέπεται σε ισόβια. Χτυπημένη από καρκίνο του φάρυγγα και από διάφορα άλλα προβλήματα λόγω ηλικίας, αυτοκτονεί (κρεμάστηκε από τη ζώνη της) το Μάιο του 1991.

Η χήρα του προέδρου Μάο είναι άρρηκτα δεμένη με τις πιο μεγαλειώδεις, αλλά και τις πιο σκοτεινές στιγμές της πρόσφατης ιστορίας της Κίνας.

ΓΟΥΙΝΙ ΜΑΝΤΕΛΑ (1934 -) ΠΑΡΑΛΙΓΟ... ΠΡΩΤΗ ΜΑΥΡΗ ΚΥΡΙΑ Θύτης και θύμα μιας βίαιης εποχής

Η Γουίνιφρεντ Μαντικιζέλα Μαντέλα, φυσιογνομία αντιφατική, που συγκέντρωσε πάνω της τις αρετές μιας ανιδιοτελούς αγωνίστριας και τα ελαττώματα μιας αριβίστριας, υπήρξε η πρώτη μαύρη κοινωνική λειτουργός στη Νότια Αφρική. Αλλά δεν κατάφερε να γίνει η πρώτη μαύρη κυρία της χώρας. Το 1958 παντρεύτηκε τον Νέλσον Μαντέλα, έναν από τους ηγέτες του ANC (Αφρικανικού Εθνικού Κογκρέσου), βασικού πολιτικού φορέα του αγώνα κατά του ρατσιστικού συστήματος του απαρτχάιντ. απέκτησαν δύο κορίτσια, έζησαν τέσσερα χρόνια μαζί κι έπειτα εκείνος πέρασε είκοσι επτά χρόνια στη φυλακή, ενώ εκείνη τον περίμενε συμμετέχοντας ενεργά στον αγώνα και κατακτώντας τον τίτλο της «μητέρας του έθνους».

Αλλά όταν, το 1994, ο Μαντέλα έγινε ο πρώτος μαύρος πρόεδρος στην ιστορία της Νότιας Αφρικής, δεν ζούσαν πια μαζί. Είχαν χωρίσει το 1992. Στο αυλάκι της σχέσης τους, εκτός από τις δεκαετίες της απουσίας, είχαν τρέξει φριχτές φήμες για σκάνδαλα και βία. Η Γουίνι γνώρισε διώξεις και φυλακίσεις και έζησε εννιά χρόνια εκτοπισμένη εξαιτίας της συμμετοχής της, το 1976, στο μαθητικό ξεσηκωμό του Σοβέτο, του μεγαλύτερου γκέτο των μαύρων στη Νότια Αφρική. Αλλά όσο εδραιωνόταν η θέση της μέσα στο αντιστασιακό κίνημα τόσο έχανε το μέτρο. Οι φήμες αποδείχτηκαν αληθινές και, λίγο μετά την απελευθέρωση του Μαντέλα, καταδικάστηκε για την απαγωγή ενός 14χρονου αγοριού, το οποίο βρέθηκε νεκρό και παραμορφωμένο από τα βασανιστήρια που υπέστη από τους σωματοφύλακες της. Με την πύρινη ρητορική και την επαναστατική φρασεολογία της κέρδισε τη στήριξη της αριστερής πτέρυγας του ANC, εξελέγη βουλευτής και ανάγκασε τον πρόεδρο, πλέον, Μαντέλα να την ορίσει υπουργό στην κυβέρνησή του. Τα οικονομικά σκάνδαλα και οι ερωτικές της περιπέτειες οδήγησαν στην αποπομπή της από την κυβέρνηση και στο επίσημο διαζύγιο με τον Μαντέλα, το 1996, αλλά κατάφερε να παραμείνει πρόεδρος της Ένωσης Γυναικών του ANC, παρ' ότι η Επιτροπή Αλήθειας και Συμφιλίωσης την εγκάλεσε για δεκαοχτώ εγκληματικές πράξεις, ανάμεσά τους και οχτώ φόνους. Αρνήθηκε όλες τις κατηγορίες, αποδίδοντας τις σε ενορχηστρωμένη εκστρατεία αφανισμού της, λόγω της κριτικής που ασκούσε στην κυβέρνηση. Συνέχισε να ζει στην έπαυλη των δεκαπέντε δωματίων, την οποία έχτισαν για το ζεύγος Μαντέλα εύποροι οπαδοί του. Και όταν έχασε τη δόξα, αποφάσισε να εξασφαλίσει το χρήμα ξεπουλώντας την ιστορία. Αρχισε να πουλά μπουκαλάκια –με πιστοποιητικό αυθεντικότητας– με χρώμα από το σπίτι που μοιράστηκε με τον Μαντέλα στο Σοβέτο, έναντι 3.500 δρχ. Η Γουίνι Μαντέλα επιζηεί στη νοτιοαφρικανική πολιτική σκηνή, θύτης και θύμα μαζί μιας εποχής στην οποία η βία γεννούσε βία και όπου οι άγγελοι συνυπήρχαν με τους δαίμονες.

Η Γουίνι Μαντέλα
είναι μια αντιφατική
φυσιογνομία,
που συγκεντρώνει
τις αρετές μιας αγνής
αγωνίστριας και
τα ελαττώματα μιας
αδίστακτης αριβίστριας.

